

El sector terciari

Quan compres a una botiga, agafes el bus, vas al metge, mires una sèrie en streaming o reserves un viatge per al cap de setmana, estàs fent servir el sector terciari. És el sector dels serveis: tot allò que algú fa per a tu, i no tant un objecte físic que t'emportes. A diferència de la indústria, aquí no surt un producte tangible de la fàbrica; el que es produeix és coneixement, atenció, transport, distribució o experiència. En aquesta unitat veuràs per què el terciari ocupa avui més de tres de cada quatre persones que treballen a Catalunya, com funcionen el comerç i el transport globals, què canvia amb la societat digital, què aporten el turisme i els serveis públics, i per què aquest sector tan visible és també un dels que té més reptes ambientals i laborals al davant.

OBJECTIUS D'APRENTATGE

- Identificar les activitats que formen part del sector terciari.
- Reconèixer les característiques pròpies dels serveis i la seva diversitat.
- Distingir tipus de comerç (interior/extern, engròs/detall) i comprendre el comerç electrònic i el comerç internacional.
- Conèixer els grans tipus de transport i les seves implicacions ambientals.
- Entendre l'impacte de les comunicacions i la societat digital.
- Analitzar el turisme: tipologies, importància econòmica i reptes de sostenibilitat.
- Valorar els serveis públics i l'estat del benestar com a pilars del terciari.

ÍNDEX

1. Què és el sector terciari?
2. Les característiques del sector serveis
3. El comerç
4. Els transports
5. Les comunicacions i la societat digital
6. El turisme
7. Els serveis públics i l'estat del benestar

8. Reptes del sector terciari avui

9. Idees clau per recordar

Què és el sector terciari?

El **sector terciari** agrupa totes les activitats que **no produeixen béns físics**, sinó **serveis**. Hi entren el **comerç**, el **transport**, les **comunicacions**, l'**educació**, la **sanitat**, el **turisme**, la **banca** i les **finances**, l'**administració pública**, l'**oci**, l'**hostaleria** i els **serveis a empreses** (consultoria, publicitat, advocats, comptables...).

És, de molt, el **sector que ocupa més gent** als països rics. A **Catalunya** hi treballa prop del **79% de la població activa**; a la mitjana de la **Unió Europea**, al voltant del **75%**. Aquest creixement gegant, anomenat **terciarització**, és un dels fenòmens econòmics més importants dels últims 70 anys.

Hi ha dos motors principals que l'expliquen. Primer, l'**augment del nivell de vida**: una vegada cobertes les necessitats bàsiques, la gent gasta cada cop més diners en oci, viatges, restaurants, formació, salut i cultura. Segon, la **generalització de l'estat del benestar** a Europa: la sanitat pública, l'educació pública, les pensions i els serveis socials necessiten milions de treballadors. A Catalunya, una de cada quatre persones treballa al **sector públic**: mestres, sanitaris, funcionaris, neteja, transport públic.

Una altra raó important és la **tercerització de la indústria**: les empreses industrials externalitzen tasques no productives (logística, màrqueting, disseny, manteniment informàtic) que es comptabilitzen al terciari, encara que serveixin la indústria. Per això sovint diem que el sector industrial i el dels serveis estan més entrelaçats que mai.

Les característiques del sector serveis

Els serveis tenen **cinc característiques** que els fan diferents dels béns que produeix la indústria:

- **Intangibilitat**: no es poden tocar ni emmagatzemar. Una classe, una operació quirúrgica, un viatge en tren són coses que es **consumeixen mentre es produeixen**.
- **Heterogeneïtat**: cada servei és diferent, perquè depèn molt de la persona que l'ofereix. Una visita al metge, una classe particular o un sopar en un restaurant no són mai exactament iguals.
- **Inseparabilitat**: el servei **es produeix i es consumeix al mateix temps**. No pots fabricar avui un tall de cabells i guardar-lo per demà.
- **Caducitat**: si una habitació d'hotel queda buida una nit, aquell servei es perd per sempre. Si un avió surt amb seients lliures, l'oportunitat de vendre'ls s'ha esfumat. Per això les empreses turístiques tenen sistemes de preus dinàmics.
- **Gran diversitat de feines**: el terciari és l'únic sector on conviuen feines molt qualificades (cirurgia, advocacia, programació) amb d'altres de molt poc qualificades (neteja, atenció al client, repartiment a domicili). Això genera **desigualtats salarials grans** dins el mateix sector.

Per ordenar tanta diversitat, els economistes parlen sovint de **tres subsectors**: serveis a la **població** (sanitat, educació, comerç, oci), serveis a les **empreses** (consultoria, banca, transport de mercaderies) i **administració pública**. Alguns parlen també d'un **sector quaternari**, amb les activitats basades en el **coneixement** i la **innovació** (recerca, intel·ligència artificial, biotecnologia, mitjans de comunicació, indústria creativa).

El comerç

El **comerç** és l'activitat de **comprar i vendre productes**. És tan antic com la humanitat: va néixer al neolític amb els primers excedents agrícoles, quan una família cultivava més blat del que necessitava i el bescanviava per pesca, eines o teixits. Al segle VII a.C., a Lídia (l'actual Turquia), van aparèixer les primeres **monedes**, que van substituir el tall directe. Avui el comerç és una activitat global, instantània i digital.

Tipus de comerç

El comerç es classifica per dos grans criteris.

Segons l'àmbit **geogràfic**:

- **Comerç interior**: dins d'un mateix país. A Catalunya inclou des del mercat setmanal del poble fins als grans centres comercials de l'àrea metropolitana.
- **Comerç exterior**: entre països. Si un producte surt de Catalunya, és una **exportació**; si arriba d'un altre país, és una **importació**. La **balança comercial** compara el valor de les exportacions i les importacions.

Segons la **quantitat venuda**:

- **Comerç a l'engròs (majorista)**: ven grans quantitats a altres comerciants. Mercabarna, el polígon agroalimentari de Barcelona, és un dels grans mercats majoristes d'Europa.
- **Comerç al detall (minorista)**: ven directament al consumidor final. Hi ha el **petit comerç** tradicional (botigues de barri, mercats municipals), els **supermercats** i **hipermercats**, els **centres comercials** i el **comerç en línia**.

El comerç electrònic, una revolució

El **comerç electrònic (e-commerce)** ha transformat el sector els darrers vint anys. Amazon, Aliexpress, Shein o les compres a través d'Inditex.com mouen milers de milions d'euros cada dia. A la **Unió Europea**, el 2023 més del **70% dels usuaris d'internet** havia comprat alguna cosa en línia els darrers 12 mesos. Catalunya té un dels percentatges més alts de l'Estat: el 80% de la població entre 16 i 74 anys.

El creixement del comerç electrònic té efectes complexos: facilita l'accés a productes de tot el món i abarateix preus, però **posa en perill el petit comerç** de barri, multiplica els enviaments urbans (i

la contaminació) i obre debats sobre les condicions laborals dels repartidors i els treballadors dels grans centres logístics.

El comerç internacional

Vivim en una **economia globalitzada**: cada país s'especialitza en el que produeix millor i intercanvia productes amb la resta del món. El 2023, el comerç mundial va moure més de **30 bilions de dòlars**. El gran motor és la **Xina**, primer exportador mundial; el seguen els **Estats Units, Alemanya, els Països Baixos** i el **Japó**.

L'organisme que regula el comerç global és l'**Organització Mundial del Comerç (OMC)**, fundada el 1995, amb seu a Ginebra. La **Unió Europea** funciona com un gran **mercat únic**: més de 450 milions de consumidors poden comprar i vendre dins l'espai europeu sense duanes ni aranzels. Catalunya exporta al voltant del **23% del PIB**, una xifra similar a la mitjana europea.

El gran problema és que el comerç global és **desigual**: els països rics venen productes manufacturats car i compren matèries primeres barates als països pobres. Aquesta dependència manté moltes economies del Sud endarrerides. El **comerç just** intenta corregir aquesta injustícia pagant un preu més alt i estable als productors d'Àfrica, Àsia i Amèrica Llatina.

Els transports

Sense **transport** no hi ha comerç ni turisme: és l'activitat que mou persones i mercaderies d'un lloc a un altre. Avui és un dels subsectors més innovadors i, alhora, un dels més contaminants.

Els tipus de transport

- **Transport per carretera.** És el més utilitzat per a curtes i mitjanes distàncies. A Europa mou el **75% de les mercaderies** per terra. A Catalunya, l'eix vertebrador és l'**AP-7**, una de les autopistes més transitades del sud d'Europa.
- **Transport ferroviari.** És més eficient i menys contaminant que el camió. La xarxa europea d'**alta velocitat** connecta Barcelona amb París, Lió i Marsella en poques hores. La UE impulsa el **Corredor Mediterrani**, un eix ferroviari que connectarà Algesires amb Hongria passant per Barcelona, vital per a la indústria catalana.
- **Transport marítim.** Mou el **80% del comerç mundial de mercaderies**. Els grans ports són **Xangai, Singapur, Rotterdam** (el més gran d'Europa), **Hamburg, Anvers**. El **port de Barcelona** és un dels deu primers de la Mediterrània i un dels grans ports de creuers d'Europa. El **port de Tarragona** serveix la indústria petroquímica.
- **Transport aeri.** És el més ràpid però també el més car i contaminant. Els grans hubs europeus són **París (CDG), Londres (Heathrow), Frankfurt, Amsterdam i Madrid**. L'**aeroport de Barcelona-El Prat** mou més de 50 milions de passatgers l'any.

- **Transport per canonada (oleoductes i gasoductes).** Específic del petroli, el gas i altres líquids o gasos. La crisi energètica posterior a la invasió d'Ucraïna ha reordenat el mapa europeu de gasoductes.

El repte ambiental dels transports

El sector del transport és responsable d'aproximadament el **25% de les emissions de CO₂** a Europa. La UE s'ha compromès a reduir-les un 90% el 2050 amb el **Pacte Verd Europeu: cotxes elèctrics**, ferrocarril per davant del camió, combustibles sintètics per a l'aviació i, a partir del 2035, **prohibició** de vendre cotxes nous de combustió interna. Catalunya té una xarxa creixent de punts de recàrrega elèctrica i un objectiu de **1 milió de cotxes elèctrics** el 2030.

Les comunicacions i la societat digital

Les **comunicacions** són els serveis que permeten transmetre informació entre persones. Han passat de la **premsa, la ràdio i la televisió** tradicionals a un món dominat per **internet** i les **xarxes socials** en menys de tres dècades.

Els mitjans tradicionals

La **premsa** escrita perd lectors any rere any: a Catalunya, els grans diaris (La Vanguardia, El Punt Avui, Ara) viuen de l'edició digital més que de la paper. La **ràdio** manté audiència fidel (Catalunya Ràdio, RAC1) i s'ha adaptat amb els **podcasts**. La **televisió** continua sent el mitjà més vist per la majoria de la població, però les plataformes de **streaming** (Netflix, HBO Max, Disney+, Filmin) estan transformant el consum.

Internet i la societat digital

L'aparició d'**internet** als anys 90 i del **telèfon intel·ligent** el 2007 (iPhone) han canviat per sempre la manera de comunicar-nos. Algunes dades del 2024:

- Al món hi ha més de **5.500 milions d'usuaris d'internet** (gairebé el 70% de la població mundial).
- A **Catalunya** i a la **Unió Europea**, més del **95% de les llars** tenen connexió.
- Cada minut s'envien al món més de 240 milions de correus electrònics, es publiquen 500 hores de vídeo a YouTube i es fan 6 milions de cerques a Google.
- Les **xarxes socials** (Instagram, TikTok, X, WhatsApp) tenen més de 5.000 milions d'usuaris al planeta.

Reptes de la societat digital

Aquesta revolució té llums i ombres. **Llums:** accés universal a la informació, comunicació gratuïta amb tot el món, noves formes d'aprendre, treballar i organitzar-se. **Ombres:** la **bretxa digital** entre qui té accés i qui no (encara molt aguda al món rural i a les persones grans), la **desinformació** i

les *fake news*, la **privacitat** de les dades personals, la dependència emocional de les xarxes (especialment greu entre adolescents) i la concentració del poder en poques empreses tecnològiques (Google, Meta, Amazon, Microsoft, Apple, conegudes com les *Big Five*).

El turisme

El **turisme** és el conjunt d'activitats que fan les persones quan viatgen per oci, cultura, salut o negocis. És un dels subsectors més importants del terciari i un dels que més creix al món.

Una activitat global

El 2024 hi va haver al món més de **1.400 milions de viatges turístics internacionals**. Els països més visitats són **França** (uns 100 milions), **Espanya** (uns 90 milions), els **Estats Units**, **Itàlia** i **Xina**. **Catalunya** rep al voltant de **20 milions de turistes estrangers** l'any: és la primera destinació turística de l'Estat i una de les principals d'Europa. El turisme aporta al voltant del **12% del PIB català** i ocupa un de cada deu treballadors.

Tipus de turisme

- **Turisme de sol i platja**. El més massiu. La **Costa Brava**, la **Costa Daurada** (Salou, Cambrils) i el **Maresme** en són exponents.
- **Turisme cultural i urbà**. **Barcelona** rep prop de 9 milions de turistes l'any: la Sagrada Família sola supera els 4,5 milions de visitants. París, Roma i Londres són els grans referents europeus.
- **Turisme rural i de natura**. Cases de pagès, esports d'aventura, parcs naturals. Pirineu, Garrotxa, Terra Alta.
- **Turisme de neu**. Estacions d'esquí (Baqueira-Beret, La Molina, Boí Taüll, Vallter).
- **Turisme de salut, gastronòmic, esportiu, religiós (Montserrat), de negoci (fires com el Mobile World Congress de Barcelona)**.

Llums i ombres del turisme

El turisme aporta diners, llocs de treball i obre les societats al món. Però en grans concentracions provoca problemes: **massificació** (saturació del Park Güell, de la Sagrada Família, dels barris del centre de Barcelona), **pujada del lloguer** (l'auge dels pisos turístics expulsa veïns), **impacte ambiental** (consum d'aigua, residus, emissions), **precarietat laboral** (sous baixos, contractes temporals, jornades partides). Cada cop més ciutats europees (Barcelona, Venècia, Amsterdam, Lisboa) regulen el turisme: limiten pisos turístics, taxen creuers, gestionen aforaments. La paraula clau és **turisme sostenible**: que aporti riquesa sense malmetre el patrimoni ni la qualitat de vida dels habitants.

Els serveis públics i l'estat del benestar

Una part fonamental del sector terciari són els **serveis públics**: aquells que l'Estat o les administracions ofereixen a tota la població, normalment **finançats amb impostos**. Garanteixen drets bàsics i fan que les desigualtats no creixin sense control.

- **Sanitat.** A Catalunya, el **CatSalut** garanteix sanitat universal: hospitals públics com Vall d'Hebron, Bellvitge, Clínic, Sant Pau, i una xarxa d'**atenció primària** (CAP). Catalunya té una de les esperances de vida més altes del món (83 anys).
- **Educació.** Escoles, instituts, universitats públiques (UB, UAB, UPF, UPC, UdG, UdL, URV...). L'educació pública gratuïta és un dels grans pilars de l'estat del benestar.
- **Pensions i prestacions socials.** Pagaments a jubilats, persones amb discapacitat, atur, ajudes a famílies vulnerables.
- **Seguretat i justícia.** Mossos d'Esquadra, bombers, jutjats, presons, protecció civil.
- **Infraestructures i transport públic.** TMB, Renfe Rodalies, FGC, autopistes, ports, depuradores d'aigua.
- **Cultura i mitjans públics.** Biblioteques municipals, museus, teatres, TV3, Catalunya Ràdio.

Tots aquests serveis es paguen amb **impostos**: IRPF, IVA, impost de societats, taxes municipals. Per això quan parlem de "**baixar impostos**" estem parlant també de "tenir menys serveis públics", encara que sovint el debat polític amaga aquesta relació directa.

L'**estat del benestar** tal com el coneixem es va construir a Europa després de la Segona Guerra Mundial. Els països nòrdics (Suècia, Dinamarca, Noruega) tenen el model més desenvolupat: alta pressió fiscal i grans serveis públics. Els **Estats Units** tenen un model molt més liberal: pocs serveis públics, sobretot sanitat privada. La majoria de països europeus, Catalunya inclosa, es troben enmig.

Reptes del sector terciari avui

Tot i ser el sector dominant, el terciari té reptes molt importants al davant.

- **Precarietat laboral.** Una part del sector — comerç, hostaleria, repartiment, neteja, atenció telefònica — té sous baixos, contractes temporals i jornades partides. La **UE** ha aprovat el 2024 una directiva sobre treballadors de plataformes (Uber, Glovo, Deliveroo) per millorar-ne els drets.
- **Digitalització i intel·ligència artificial.** Moltes feines administratives, comercials o de servei al client poden ser automatitzades amb IA. Segons l'OCDE, el 27% de feines del terciari està en risc de canvis profunds. Apareixeran feines noves (gestors d'IA, dissenyadors d'experiència, ciberseguretat) i en desapareixeran d'altres.

- **Bretxa digital i envelliment.** La transició a serveis digitals (banca, sanitat, administració) deixa enrere les persones grans i les zones rurals sense connexió. Cal mantenir **oficines físiques** i atenció telefònica a més del web.
  - **Sostenibilitat del turisme.** Massificació, pujada del lloguer als barris turístics, residus i consum d'aigua. Repensar el model.
  - **Transició climàtica.** Transport elèctric, edificis eficients, comerç de proximitat, reducció dels enviaments individuals. El sector serveis és menys emissor que la indústria, però el transport hi pesa molt.
  - **Despoblament rural.** Pobles que perden botigues, escoles, CAPs i bancs. La UE ha aprovat plans contra el "buit demogràfic" rural, especialment present a les comarques interiors de Catalunya.
-

Idees clau per recordar

Si abans de tancar la unitat hagués de quedar-te amb els set conceptes essencials, serien aquests:

- El **sector terciari** agrupa totes les activitats que produeixen **serveis** en lloc de béns físics: comerç, transport, comunicacions, educació, sanitat, turisme, banca, administració. Ocupa el **79% de la població activa de Catalunya**.
- Els serveis tenen característiques pròpies — **intangibles, heterogenis, inseparables, caducables** — i una gran **diversitat de feines i salaris**, des de molt qualificades fins a molt precàries.
- El **comerç** es classifica per **àmbit** (interior / exterior) i per **quantitat** (engròs / detall). El **comerç electrònic** i la **globalització** han transformat el sector. La **UE** és un mercat únic; l'**OMC** regula el comerç mundial.
- El **transport** mou persones i mercaderies. Per terra (carretera + ferrocarril), per mar (80% del comerç mundial), per aire i per canonades. Genera el **25% de les emissions de CO₂** a Europa: la transició cap al cotxe elèctric i el ferrocarril és un repte clau.
- Les **comunicacions** han passat dels mitjans tradicionals (premsa, ràdio, TV) a la **societat digital** dominada per internet i les xarxes socials. Aporten oportunitats i reptes greus: bretxa digital, desinformació, privacitat, salut mental.
- El **turisme** és un motor econòmic potent (12% del PIB català) però genera **tensions**: massificació, pujada del lloguer, impacte ambiental, precarietat laboral. Cal anar cap a un **turisme sostenible**.
- Els **serveis públics** (sanitat, educació, pensions, seguretat, cultura) són el cor de l'**estat del benestar** europeu. Es financen amb **impostos**. Els reptes actuals del terciari són la **precarietat**, la **digitalització amb IA**, la **bretxa digital**, la **sostenibilitat** i el **despoblament rural**.